

Найважливіші морфометричні показники *Anodonta cygnea*

Наведено значення двох індексів *A. cygnea*: 1) співвідношення маси м'якого тіла і загальної маси тіла і 2) співвідношення маси черепашки і загальної маси тіла.

До важливих морфометричних показників моллюсків належать два індекси: I – відношення маси м'якого тіла до загальної маси і II – відношення маси черепашки до загальної маси тіла. Вони дозволяють судити про величину тієї частки їх загальної маси, у котрій найінтенсивніше (м'яке тіло) і найменш інтенсивно (черепашка) відбуваються метаболічні процеси. Таким чином, зміни цих індексів є хорошими показниками можливих зрушень рівня загального обміну речовин у моллюсків.

Матеріал і методи

62 екз. жабурниці лебединої *Anodonta cygnea* (Linné, 1758), зібраних¹ (вручну) у червні-липні 2003 р. у р. Тетерів (Житомир, парк ім. Ю.О. Гагаріна, правий берег). Для дослідження відібрали тварин 5–8-річного віку. Кожна з вікових груп представлена майже однорозмірними особинами (табл.1).

Таблиця 1.

Загальні відомості про матеріал дослідження

Вік	n	Довжина черепашки, см				Загальна маса тіла, г.			
		min-max	$\bar{x} \pm m_x$	δ	CV	min-max	$\bar{x} \pm m_x$	δ	CV
5	10	6,7-7,8	7,35 \pm 0,12	0,38	5,14	22,91-45,17	32,50 \pm 1,87	5,94	18,27
6	20	7,5-9,2	8,31 \pm 0,12	0,52	6,25	34,15-56,09	45,61 \pm 1,46	5,56	14,39
7	19	9,1-10,9	10,15 \pm 0,13	0,55	5,40	58,61-94,44	83,08 \pm 2,93	12,81	15,42
8	13	9,8-11,6	11,11 \pm 0,14	0,52	4,67	65,41-130,00	99,78 \pm 6,60	23,81	23,86

У лабораторію моллюсків доставляли у поліетиленових пакетах (без води) і одразу піддавали дослідженню. Довжину черепашки визначали з допомогою штангенциркуля з точністю до 0,1 мм. Загальну масу тіла, масу черепашки і масу м'якого тіла встановлювали на технічних вагах (марка. Кофаржев, Софія).

Про вік моллюсків судили за кількістю темних напівкільцевих смуг припинення росту черепашки [1]. Кількісні результати дослідження оброблено методами варіаційної статистики [2].

Результати та обговорення

З'ясовано, що відношення маси м'якого тіла до загальної його маси у моллюсків 5–8-річного віку коливається в межах 0,22–0,54, середні ж значення цього показника для особин усіх вікових груп майже тотожні. Вони становлять 0,35 \pm 0,02 – для 5-річних *A. cygnea* і 0,33 \pm 0,02 – для 8-річних. Аналогічні значення для 6- і 7-річних становлять 0,33–0,35. Невисокі значення коефіцієнтів варіації (15–21,8% для 5–7-річок) свідчать про достатньо високу стабільність цього показника. У 8-річних моллюсків він характеризується більшою мінливістю (CV=30,4%). На нашу думку, це пов'язане з тим, що саме у цьому віці у *A. cygnea* відбувається масовий природний відхід. Зумовлене цим розбалансування різних життєвих функцій можуть позначатися і на масі тіла цих тварин. Звідси і маємо різкі зрушення у значеннях обговорюваних індексів у окремих особин, через що спостерігається широкий розкид значень варіант у межах вибірки, що веде до збільшення коефіцієнта варіації.

У досліджених моллюсків з віком частка м'якого тіла щодо його загальної маси статистично вірогідно не змінюється (рис. 1).

Відношення маси черепашки до загальної маси тіла у 5–8-річних *A. cygnea* змінюється від 0,26 до 0,8, середні значення цього показника для 5–8-річних моллюсків близькі між собою (рис. 2), а саме: 0,38 \pm 0,05 (5-річки), 0,40 \pm 0,03 (6-річки), 0,35 \pm 0,03 (07- і 8-річки).

Значення коефіцієнтів варіації, отримані для цього індексу, вищі, ніж для попереднього. Для 6- і 7-річних *A. cygnea* вони не перевищують 20, для 5-річок CV=39 і для 8-річок CV=28,7%.

Отже, цей показник через більшу його варіабельність є менш інформативним.

¹ У збиранні і обробці матеріалу взяв участь А.В. Герасимчук.

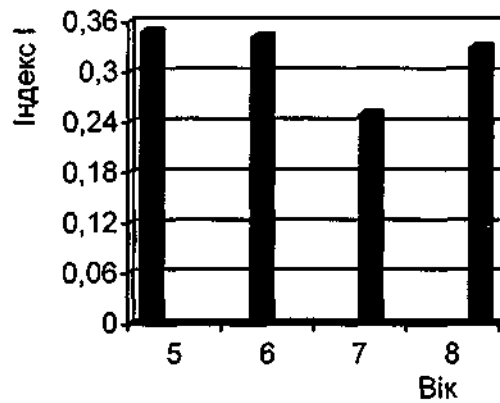

Рис. 1. Відношення маси м'якого тіла до загальної його маси у *A. cygnaea* різного віку.

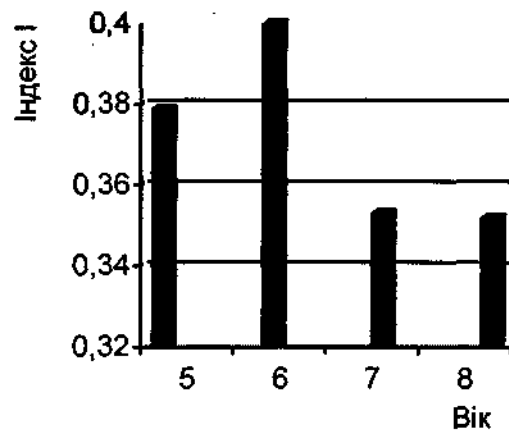

Рис.2. Відношення маси черепашки до загальної маси тіла *A. cygnaea* різного віку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Стадниченко А.П. Перлівницеві. Кулькові (Unionidae. Cycladidae). – К.: Наук. думка, 1984. – 376 с.
2. Лакин Б.Ф. Биометрия. – М.: Высш.шк., 1973. – 343 с.

Белоус Л.А. Важнейшие морфометрические показатели *Anodonta cygnaea*

Приведены значения двух индексов *A. cygnaea*: 1) соотношение массы мягкого тела и общей массы тела и 2) соотношение массы раковины и общей массы тела.

Bilous L. The Most Important Morphometrical Indices of *Anodonta cygnaea*

Two important indices of *Anodonta cygnaea* have been indicated: 1) correlation between the soft body mass and the total body mass and 2) correlation between the shell mass and the total body mass.